

Mart Lenardič

Moje ženske

Mladinska knjiga, Ljubljana 1989

Kdor je zadnja leta spremljal dogajanje v slovenskih revijah, je seveda že moral opaziti Marta Lenardiča. Njegove sijajne črtice so dajale slutiti, da objava v samostojni knjigi ni daleč; in ta je zdaj pred nami: *Moje ženske*.

Temeljna kvaliteta Lenardičevih zgodb je njihova notranja zgradba; to bi bilo nemara mogoče označiti z besedo: fantastika. Vendar ta beseda kot taka seveda še ničesar ne pove. V Lenardičevih zgodbah namreč ni na delu običajna fantastika, temveč neka na nenavaden način domača, naravna, recimo ji: »nova fantastika«. Njena značilnost niso fantastične pokrajine, bizarna bitja, nadnaravni ljudje, nemogoči dogodki, eksotika itd. Vse to namreč označuje »klasični« način pisanja, kjer bi se v bistvu vendarle »vse lahko zgodilo«; če se ne, potem leži krivda pač v izmišljenih fantastičnih likih samih, ki v realnosti nikjer ne obstajajo, ne pa na primer v logiki samega dogajanja, v notranji logiki klasične fikcije. »Nova fantastika« pa posega ravno sem: v samo pripovedno logiko; stvari, ki se dogajajo v tej fikciji, se nikoli ne bi mogle zgoditi, pa ne zato, ker so same na sebi nemogoče, temveč zato, ker pripada sam potek dogajanja logiki nekega drugečnega reda: logiki (postaristotske) fikcije namreč. In ravno na ta način ta fikcija najbolj dosledno izpolnjuje svoje »poslanstvo«; na vsakem koraku demonstrativno opazarja, da ni primerljiva z realnostjo, temveč da je zgolj — fikcija.

To pa seveda nikakor ne pomeni, da taka »zgolj-fikcija« ni v nobenem odnosu z realnostjo. S svojo »nad-« ali »ob-eksistenco« namreč vzbujajo občutek, ki bi ga v optiki klasične proze nemara lahko imenovali učinek transcendence. Obstaja nekaj, kar je onkraj sveta naše realnosti, kar pa je ravno tako konsistentno, kot ona sama. To »nekaj« pa tudi ni »eno samo«, ampak difuzno, pluralno, mnogooblično. S tem, ko je naš vsakdanji, navadni svet viden v drugačnem razmerju odnosov, v drugi paradigmi, v drugačni, za nas nelogični logiki, je torej hkrati sugeriran tudi pluralizem opcij, tista subjektivnost torej, ki zaznamuje »mehki« subjekt — za razliko od »trdega«, kjer je rešnica ena sama.

Zato tudi nekaterih lastnosti Lenardičeve proze ni mogoče označiti za veristične ali pa jih primerjati npr. s pisanjem Frančiča. Medtem ko bi pri Frančiču morda lahko govorili o »verzizmu junakove duše«, pa je pri Lenardiču ta oznaka neprimerna: njegove zgodbe so namreč »onkraj dobrega in zlega«. Logika te fikcije ne zapada pojmu morale, kakršne smo vajeni. Vedno nastopa le junak s svojo — za naš pogled — naivno željo, pred katero so postavljene številne »sistemske« ovire. Ovire, ki jih realnost postavlja fantaziji? Kdo bi vedel.

Kot je postalo za prvence zadnjih nekaj let že skorajda pravilo, lahko tudi pri Lenardiču ugotovimo izredno pisateljsko — narativno, stilistično, jezikovno — spretnost. Odlikujeta ga duhovitost, sproščenost in spontanost. Izvrstne so številne formulacije, npr. tipa »Nastopila je bolečina negacije.« V ironičnem, vendar spontanem, neopaznem vtihotapljanju filozofskih stavkov je nemara tudi treba videti eno glavnih avtopoetičnih značilnosti Lenardičeve proze.

V kontekstu slovenske literature verjetno ni dvoma, da sodi Lenardič v t. i. »mlado slovensko prozo (osemdesetih let)«, in sicer med »eksistencialiste« te generacije. Ta tip fikcije je verjetno prvi pokazal Blatnik s tekstom *Kako sem dobil vojno*, po svoje pa so ga razvijali delno Frančič, Boštjan Seliškar, zlasti pa Jani Virk in Kleč. Predvsem Klečevega deleža v Lenardičevi prozi najbrž ni mogoče spregledati. To je seveda tisto, kar bi mu marsikdo lahko očital. Nam je ta proza tako všeč, da tega ne bomo storili.

Tomo Virk